

Posel Rzeczypospolitej Polskiej

Jarosław Zieliński

**Szanowna Pani
Paulina Hennig-Kloska
Minister Klimatu i Środowiska**

Interpelacja poselska

w sprawie nieprawidłowości w realizacji rządowego Programu „Czyste Powietrze” oraz konsekwencji, jakie ponoszą z tego powodu obywatele jako jego beneficjenci

Celem rządowego programu „Czyste powietrze” było zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i poprawa jego jakości poprzez wspieranie gospodarstw domowych o niższych dochodach w remontach i termomodernizacji domów oraz wymianie źródeł ciepła. Na realizację tego programu, zaplanowanego na okres 10 lat, państwo przeznaczyło ogromną kwotę ponad 100 mld zł.

W ostatnim czasie pojawiło się wiele informacji pochodzących od beneficjentów Programu, które znalazły także swoje odzwierciedlenie w środkach publicznego przekazu, dotyczących nieprawidłowości w działaniach związanych z jego wdrażaniem, a zwłaszcza z dysponowaniem publicznymi środkami finansowymi i ich rozliczaniem.

Pokrzywdzeni obywatele zgłaszają się do moich biur poselskich z zawartymi przez siebie umowami z lat 2024-2025 z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz szczegółowymi informacjami w sprawie tego problemu, prosząc o interwencję i udzielenie pomocy, by nie byli oni obciążani kosztami i karami za działania innych podmiotów.

Z przedkładanych przez nich dokumentów i przekazywanych informacji wynika, że powstałym nieprawidłowościom sprzyjała sama organizacja procesu przyjmowania i rozpatrywania wniosków potencjalnych beneficjentów o przyznanie dotacji z Programu „Czyste Powietrze”, ich akceptowania, zawierania umów i określenia warunków przekazywania przyznanych środków finansowych.

W instrukcji przygotowanej przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i przekazanej do stosowania Instrukcji wypełniania wniosku o płatność w ramach Programu „Czyste Powietrze” znajduje się regulacja, że „w wyniku realizacji umowy dotacji i dotacji z prefinansowaniem **wypłata kwoty dofinansowania nastąpi przelewem bezpośrednim na rachunki bankowe wykonawców lub sprzedawców wskazane w załączonych do wniosku o płatność dokumentach** lub rachunek bankowy Beneficjenta wskazany we wniosku o płatność, jeżeli faktury lub inne równoważne dokumenty księgowo (dalej: dokumenty zakupu), zostały opłacone w całości. O dokonaniu wypłaty na rzecz wykonawcy lub sprzedawcy wfośigw poinformuje Beneficjenta”. Beneficjent Programu zawierając umowę z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wskazywał wykonawcę prac objętych dofinansowaniem z Programu „Czyste Powietrze” i podawał numer jego rachunku bankowego, na który Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przekazywał zaliczkę w ramach dotacji z prefinansowaniem.

Z dokumentów przedkładanych przez beneficjentów wynika, że Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przekazywały zaliczki na konta wykonawców nie weryfikując ich wiarygodności. Wątpliwe jest też, czy przed przekazaniem drugiej transzy przyznanych środków, którego warunkiem było wykonanie całości zakwalifikowanych prac, Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przeprowadzały kontrole pod kątem sprawdzenia, czy rzeczywiście wykonali oni przyjęte na siebie zobowiązania.

W wyniku tych działań powstał patologiczny system korzystania ze środków finansowych Programu „Czyste Powietrze”. Wiele wskazuje na to, że w konsekwencji ten „układ zamknięty” przynosił korzyści materialne wykonawcom, a spowodował, że pokrzywdzonymi są obywatele jako strony umowy z Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, osoby o niższych dochodach (bo to dla nich Program ten jest dedykowany) i słabej świadomości prawnej.

W przypadkach stwierdzenia nieprawidłowości w rozliczaniu kwot dofinansowania Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wzywają beneficjentów do zwrotu wraz z odsetkami wypłaconych zaliczek, chociaż to nie oni, lecz wykonawcy otrzymali związane z tym przelewy środków finansowych.

Z przekazów medialnych oraz informacji pochodzących od obywateli jako beneficjentów Programu wynika, że specjalizowały się w tym procederze i uzyskiwały nienależne korzyści konkretne firmy uczestniczące w jego obsługiwaniu, pośredniczące w umowach pomiędzy beneficjentami a Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz zobowiązujące się do wykonania prac zakwalifikowanych do dofinansowania z „Czystego Powietrza”. Jedną z nich była firma Górzny Group Sp.z o.o., której prezesem zarządu jest Adrian Górzny. Na Facebooku została nawet utworzona grupa „Oszukani przez Górzny Group”, która liczy obecnie 1500 osób. Z przekazywanych informacji wynika, że w działaniach mających na celu wyłudzenie pieniędzy publicznych i osiąganie nienależnych korzyści majątkowych uczestniczyły także inne podmioty.

W ten patologiczny mechanizm wykorzystywania dotacji z funduszu „Czyste Powietrze” zaangażowane były nie tylko firmy wykonawcze, ale i Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, które akceptowały zapisy w umowach, umożliwiające przekazywanie środków finansowych z dotacji nie beneficjentom, czyli właścicielom domów podlegających remontom, termomodernizacji i wymianie źródeł ciepła, lecz na rachunki bankowe pośredniczących firm wykonawczych, jak Górzny Group Sp.z o.o. oraz dokonywały przelewów środków finansowych bez weryfikacji wiarygodności tych firm, a także bez kontroli i sprawdzenia, czy odpowiednie prace zostały rzeczywiście i w sposób należyty wykonane.

W 2024 roku realizacja Programu „Czyste powietrze” została wstrzymana, ale po jego wznowieniu okazało się, że te same firmy nadal są podmiotami uczestniczącymi w jego realizacji, a dotychczasowy mechanizm organizacyjny wykorzystania środków Programu nie został zmieniony, a tym samym stwierdzone poprzednio nieprawidłowości nie zostały wyeliminowane.

Dostępne argumenty faktyczne i prawne przemawiają za wstrzymaniem, co do zasady, egzekucji należności w stosunku do beneficjentów, a dochodzenie roszczeń od wykonawców, na których konta zostały wypłacone zaliczki kwot przyznanych dotacji, w sytuacjach, gdy nie zostały spełnione warunki uzasadniające przekazanie środków finansowych z Programu „Czyste Powietrze”,

z jednoczesnym podjęciem wszelkich działań w celu pełnego i wszechstronnego wyjaśnienia przyczyn powstałych w każdym konkretnym przypadku nieprawidłowości.

Wobec powyższego, działając na podstawie art. 14 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz. U. z 1996 r. Nr 73, poz. 350, z późn. zm.), proszę o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

1. Dlaczego Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej akceptowały mechanizm dopuszczający wykonawców prac w ramach programu „Czyste Powietrze” do bezpośredniego korzystania z przyznanych beneficjentom dotacji?
2. Na jakiej podstawie prawnej Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przekazywały kwoty zaliczek wykonawcom, mimo że nie wiązały ich z nimi żadne bezpośrednie umowy?
3. Czy zdarzały się przypadki, że firmy wykonawcze lokalizowały swoje biura w bliskim sąsiedztwie siedzib Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a ich przedstawiciele byli zapraszani na spotkania promocyjne i organizacyjne z udziałem przyszłych beneficjentów Programu „Czyste Powietrze”? Jaka była ich skala?
4. Jakie podmioty uczestniczyły w procedurze polegającym na uzyskiwaniu nienależnych korzyści materialnych ze środków Programu „Czyste Powietrze” w ramach stworzonego mechanizmu realizacji celów tego programu (proszę o podanie informacji z podziałem na poszczególne województwa)?
5. Jakie kwoty, z podziałem na poszczególne Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, zostały w ten sposób przekazane firmom pośredniczącym i wykonawczym?
6. Od ilu beneficjentów Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i w jakich kwotach domagają się aktualnie zwrotu środków z programu „Czyste Powietrze”? (proszę o podanie informacji w podziałem na poszczególne Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej)
7. Czy zarządy Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przed podpisaniem umów z beneficjentami weryfikowały wiarygodność i kondycję finansową wskazywanych przez nich firm wykonawczych? Jeżeli tak, to w jaki sposób, a jeżeli nie, to dlaczego?
8. Ile wniosków zostało przez pokrzywdzonych beneficjentów Programu „Czyste Powietrze” skierowanych do Prokuratury i Sądu (proszę o podanie informacji z podziałem na województwa)?
9. Czy Prokuratura zabezpieczyła majątek podmiotów, które mogły dopuścić się przestępstw w realizacji Programu „Czyste Powietrze” na poczet ewentualnych przyszłych kar i zadośćuczynienia pokrzywdzonym – budżetowi państwa i obywatelom jako beneficjentom Programu?

10. Dlaczego Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej pomimo zgłaszania przez beneficjentów nieprawidłowości związanych z konkretnymi wykonawcami w dalszym ciągu wypłacały im nowe zaliczki wynikające z umów podpisanych w ramach „zreformowanego” programu „Czyste powietrze”, do którego nabór wniosków został wznowiony 31 marca 2025 roku?
11. Dlaczego Program został skonstruowany w taki sposób, że kwoty dofinansowania przelewane były bezpośrednio na konto wykonawców, z pominięciem beneficjenta? Czemu miał służyć ten mechanizm niejasnych relacji pomiędzy Funduszem, beneficjentem i wykonawcami? Dlaczego pieniądze były przelewane na konta wykonawców, a nie beneficjentów, którzy powinni rozliczać się na podstawie podpisanej umowy z wykonawcami zleconych przez siebie prac? Jeżeli Fundusz postanowił przekazywać zaliczki wykonawcom, to dlaczego nie zawierał z nimi umów stanowiących do tego podstawę formalno-prawną?
12. Dlaczego w publicznych wypowiedziach przedstawiciele Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zachęcają poszkodowanych do zgłaszania swoich problemów z wykonawcami do Wojewódzkich Funduszy Ochrony i Gospodarki Wodnej, które są stroną sporu w tej sprawie, a to powoduje, że beneficjenci doświadczają nieprzychylnego traktowania, a nawet drwin w reakcjach pracowników Wojewódzkich Funduszy?
13. Czy prawdą jest, że Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, co sugerują wykonawcy, zalega z płatnościami kwot dofinansowania, które miały do nich według przyjętej procedury trafić po zakończeniu inwestycji?
14. Jaką rzeczywistą funkcję pełnią tzw. operatorzy przy ubieganiu się przez beneficjentów o dofinansowanie i czy otrzymują lub otrzymywać będą za to wynagrodzenie? Czy operatorzy funkcjonowali również przed wznowieniem programu w marcu 2025 roku? Kto i po spełnieniu jakich warunków może zostać takim operatorem?
15. Dlaczego Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej żądają zwrotu dotacji (wraz z odsetkami) od beneficjentów, którym te środki nie zostały przekazane, a nie od firm, na których konta zostały przekazane zaliczki ze środków Programu „Czyste Powietrze”, zamiast inicjować wobec tych podmiotów procesy sądowe o zwrot nienależnie otrzymanych pieniędzy?

Białystok, 16 września 2025 roku

